

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK VÉDELMEBEN

Világszerte egyre több országban ismerik fel, hogy a közösségimédia-plattformok számos előnyük mellett valójában sok szempontból veszélyforrást jelentenek. Felhasználói szokásaink tudatos alakítása ezért is kulcskérdés mindennapjainkban. Nem mindegy ugyanis, hogy meghatározott célok érdekében mi használjuk-e az eszközeinket, vagy esetleg anélkül, hogy ez tudatosodna bennünk, valójában azok kezdenek el „használni” minket.

A big data és a mesterséges intelligencia korában a vállalatok hatalmas mennyiségű viselkedési adatot gyűjtenek az emberi cselekvések előrejelzésére és manipulálására. A mindennapok részévé vált „adatfelügyelet” (dataveillance) – azaz a digitális nyomok automatizált, folyamatos és nem specifikus gyűjtése – a felhasználói szabadság, autonómia sérelmét okozhatja, amennyiben függőséget okozva, érzelmi manipulációkat alkalmazva gátolja az egyén szabad döntéshozatalát.

Az algoritmusok által felkínált tartalmak céltalan és kitaró görgetése ugyanis már egyértelmű jele a digitális függőség kialakulásának. Szerencsére az internetfüggőség mibenlétének és természetrajzáának megítélésében nem vagyunk kizárólag a saját tapasztalatainkra utalva. Mentális, lélektani, szociológiai vagy éppen pedagógiai vetületeit számtalan kutatás és tanulmány vizsgálta és vizsgálja. Így ma már nincs okunk kételkedni abban, hogy az online térhez kötődő addikciókra úgy érdemes nézünk, mint azokra a szenvedélybetegségekre, amelyeknek személyes, közösségi és társadalmi hatásai egyszerre jelentkeznek.

Az online tér túlhasználata szükségszerűen a szociális és érzelmi kapcsolatok meggyengüléséhez vezet, hiszen a függőségben szenvedő felhasználók egyre kevesebb időt töltenek offline, azaz a virtuális valóság helyett a valódi valóságban. Tanulságos tény, hogy az Európai Bizottság által publikált adatok (Eurostat) szerint az EU-országokban élők átlagosan 5-6 órát töltenek internet-, illetve okoseszköz-használattal, míg ezen belül a 16–29 éves korosztályhoz tartozók képernyőideje akár a napi 7–9 órát is eléri.

Ez a trend Magyarországon is érvényesül. Ami pedig különösen figyelemreméltó, hogy hazánkban – hasonlóan más európai országokhoz – az okoseszközök használata már 5 éves kor alatt egyre jellemzőbbé válik, míg a 16 év alatti tizenévesek naponta akár 5-7 órát is képesek eltölteni az online térben, melynek zömét a közösségi platformok használata és az online játékok teszik ki. Ráadásul a legújabb kutatások szerint a gyermekek akkor is hajlamosak az online térben maradni, ha az már egyáltalán nem nyújt élvezetet számukra. Ez azt jelenti, hogy szinte odaragadnak

a képernyőhöz, és képtelenné válnak „kikapcsolni”, azaz a valóságban és valóságosan is kikapcsolódni. Ez a jelenség mindennél jobban rávilágít a gyermekek védtelenségére és kitétségére. Nem beszélve azokról a fejlődéslelektani szempontból is káros, nemritkán kóros önképtorzuláshoz és figyelemzavarhoz vezető folyamatokról, amelyek egyértelműen a digitális függőségre vezethetők vissza.

Joggal vetődik fel a kérdés: miképp védhetjük meg ettől a felnövekvő nemzedékeket, a gyermekeinket? A válasz korántsem kézenfekvő. A szülői tudatosságnak és példamutatásnak mindenképp nagy szerepe van ebben. És az is biztos, hogy a 21. századi új médiakultúra gerincét jelentő internet- és médiatudatosságnak jóval nagyobb szerepet kell kapnia az iskolai oktatásban. Közösségi és kulturális szokásaink, gesztusaink is sok tekintetben változásra szorulnak, hiszen szomorú látvány, amikor egy családi ebédnél vagy egy baráti összejövetelen szinte mindenki a telefonján babrál...

Egyre több országban ismerik fel azt, hogy a digitális gyermekvédelem felelősségéből az államnak is ki kell vennie a részét. Nem véletlen, hogy az online platformok gyermekek védelmét szolgáló szabályozását Franciaországtól Ausztráliáig egyre több ország törvényhozása tekinti kiemelt feladatának. Úgy hiszem, a kérdés nálunk is megkerülhetetlen. Abban is biztos vagyok, hogy okulva más országok tapasztalataiból, valamint építve a civil szféra szakembereire és az NMHH-nál rendelkezésre álló egyedülálló tudásra, hazánkban is megszülehetnek azok a törvényi keretek, melyek védelmet nyújtanak a jövő nemzedékeinek.

Dr. Koltay András
NMHH-elnök